

ДО ІСТОРІЇ МУЗЕЮ ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СумДУ

На сьогодні існує дуже багато різноманітних за тематикою, за формою фінансування, призначенням та іншого роду музеїв. Та практично не існує таких музеїв, як у Сумському державному університеті, який по-своєму унікальний, оскільки специфіка полягає у тому, що він є результатом і відображенням наукової діяльності студентів, викладачів та співробітників університету.

У 2001 році під керівництвом кандидата філологічних наук, доцента В.Б.Звагельського було створено Регіональну науково-дослідну лабораторію-центр історичного краєзнавства СумДУ. За роки існування Лабораторії її працівниками було здійснено велику кількість наукових розробок, результатом яких стали організації конференцій, тематичних виставок, презентацій, археологічних експедицій, написання наукових, публіцистичних, енциклопедичних статей та інше. У 2008 році на основі колекції старовинних речей було створено «Музей історико-краєзнавчих досліджень співробітників і студентів СумДУ» [1, с.50-51; 2].

Основа колекції музею почала формуватися ще з 1993 року і нині близько тисячі експонатів хронологічно охоплюють період від епохи пізнього палеоліту до сьогодення. Як вже було зазначено, експонати музею збиралися за допомогою викладачів, співробітників та студентів, але деякі з них були подаровані краєзнавцями з різних куточків Сумщини. Частина археологічних знахідок була отримана внаслідок експедицій, що проводилися краєзнавчою лабораторією СумДУ разом з Інститутом археології НАН України на території Сумського, Конотопського, Глухівського, Шосткинського, Кролевецького районів нашої області.

Перше, що можна побачити, заходячи до музею, - це карта Сумщини, на якій позначені пам'ятки архітектури (із назвами та датами спорудження). Це архітектурні (монастирі, собори, церкви, дзвіниці, синагоги) і світські споруди (садиби, будинки), парки - пам'ятники садово-паркового мистецтва, музеї, державні історико-культурні заповідники, місця різних історичних подій, пам'ятники видатним людям тощо. Поруч із картою розміщені портрети видатних істориків, наукова діяльність яких була тісно пов'язана з територією нинішньої Сумщини - М.О.Макаренка,

О.М.Лазаревського, С.А.Таранушенка, Я.А.Марковича, М.Ф.Сумцова, архієпископа Філарета (Гумілевського).

Сам музей розподілений на декілька зон. Одна з них містить природничо-географічні відомості про Сумщину (клімат, флору та фауну), інформацію про зміни, що відбувалися тут з часів, коли край був вкритий морем. Частина музею відведена періоду Київської Русі, побуту українського селянства XIX-XX ст., визвольним змаганням початку XX ст., видатним землякам, Великій Вітчизняній війні, визначним пам'яткам культури Сумської області. Експозиція музею містить багато документів і фотоматеріалів з історії м.Суми та, зокрема, Сумського державного університету.

В окремому стенді представлені монографії, журнали, грамоти, що свідчать про наукові успіхи, результати досліджень науковців СумДУ.

Окремо зупинимося на етнографічній частині музею. Привертають увагу предмети селянського побуту XIX - початку XX ст. Окрема кімната навіть частково відтворює інтер'єр тогочасної української хати. Тут є і покуття, найсвятіше та найпочесніше місце у селянській хаті, з іконою, прикрашеною рушником-божником, лампадою, і лава, біля якої стоїть веретено, а також, відтворено плетінь-тин, яким українці огорожували своє подвір'я. Традиційні знаряддя ткацького виробництва: гребні, човники, начиння, зібрані на Сумщині. В с.Бездрик знайдено і такий експонат, як верхній круг ручних жорен. Колекцію цієї тематики доповнюють вишиті сорочки, рушники, личаки - взуття, сплетене з лика, постолі - шкіряне взуття. Також, гончарний посуд XIX - початку XX ст., знайдений в Глухові, у Тростянецькому та Білопільському районах, дерев'яний посуд, рогац, серп - основне жнивне знаряддя українців протягом багатьох віків та інші предмети побуту.

Поряд із цими експонатами представлені репродукції картин слобожанських художників (портрети відомих землячок, сюжети з повсякденного життя), які є частиною колекцій Сумського художнього музею ім. Н.Х.Онацького та Національного художнього музею України.

Найунікальнішими та найбільш давніми предметами у музеї є зуб і тазова кістка мамонта, знайдені в заплаві р.Псел поблизу Сум, кам'яна зернотерка доби бронзи (II тис. до н.е.), знайдена біля с.Озаричі Конотопського району, речі народів скіфської та слов'янської культур (залишки зброї, господарських та ремісничих знарядь, кераміка).

Отже, музей СумДУ є результатом великої та копіткої праці. Він відіграє важливу роль не лише у житті університету, але й є джерелом знань, пам'яті. Роль цього музею так прокоментував В.Б.Звагельський: *«Метою організації музею є, з одного боку, демонстрація здобутків дослідників СумДУ, з іншого - наочне викладення історичних та культурних дисциплін нашим студентам. Сьогодні важливо долучити молоде покоління до збереження та вшанування національної спадщини. Лише таким чином можна зберегти та передати історичну спадщину наступним поколінням»* [3].

1. Сумський державний університет: історія і сучасність: 60 років на просвітницькій та науковій ниві / А.В.Васильєв (гол. ред.), В.Б.Звагельський (відп. ред.), О.В.Глушан, С.І.Дегтярьов та ін. - Суми: видавництво СумДУ, 2008. - 144 с.

2. Науково-дослідна Лабораторія історичного краєзнавства. Науково-популярне видання / Відп. за випуск В.Б.Звагельський. - Суми, 2008. - 20 с.

3. Калініченко О. Музей-аудиторія нашої історії: До Дня науки приурочено відкриття музею історико-краєзнавчих досліджень СумДУ // Резонанс. - 2008. - №8-9. - травень. - С.8.

ЛИТВИНЕНКО Я.В.

З ІСТОРІЇ САДИБИ П.ШТЕРИЧЕВОЇ

У 2010 році відділом культури та туризму Сумської міської ради спільно з громадською організацією Сумський туристично-інформаційний Центр «Альтанка» з нагоди 355-річчя заснування Сум була організована акція *«7 чудес міста Суми»*.

Мета цієї акції, що вперше проходила у Сумах, привернути увагу сумчан, гостей обласного центру та мас-медіа до найбільш популярних пам'яток історії та культури міста. Крім того, вона сприяла просуванню позитивного іміджу обласного центру як туристично привабливого міста з унікальною історією, культурою та архітектурою. За підсумками акції з'ясувалося, що найменше гості та мешканці нашого міста знають історію та особливості садиби П.Штеричевої на Басах (назва району у місті, що виникла від відповідної назви села, яке тут розташовувалося).

Проте ця архітектурна пам'ятка XIX - початку XX ст. містить цінну інформацію історико-краєзнавчого і культурного характеру, є органічною складовою джерельної бази з історії українських містечок, дворянських маєтків. Слід зазначити, що вона не вирізнялася високими мистецькими якостями, але є свідком епохи,